

Boekbesprekingen

T.L.G. Graafsma: *Identiteitskonflikten in de adolescentie*. – Tj. Willink, Gron. 1975. – 181 blz. f 22,50 – ISBN 90.01.34395.3 –

De opbouw van deze Groningse dissertatie is duidelijk en als werkstuk, dat klaar moet komen, leesbaar en toetsbaar moet zijn, beantwoordt het volkomen aan de eisen, die men aan een dgl. proefschrift stellen kan. – Uitgangspunt zou anders voor het begrip 'identiteit' alleen al de hele filosofie van de laatste vijftien jaar hebben kunnen zijn. De ontwikkelingspsycholoog en antropologisch-filosofisch zeer geïnteresseerde William Stern spreekt van de 'succesieve eenheid van het vele' als: 'die Tatsache der persönlichen Identität' in het begin al van zijn uit 1906 stammende 'Ableitung und Grundlehre des kritischen Personalismus'. Bij Max Scheler (p. 444 in zijn beroemde 'Formalismus' van 1913) wordt het identiteitsbewustzijn verbonden met een continuïteitsbesef. Maar ook in tal van 'existentie-filosofieën' is dit begrip van fundamenteel belang. Niet minder is de 'identiteit' als probleem aan de orde in alle 'zelf'-kennis, zelfontdekking, enz. zoals b.v. in Gurdorf's: *La découverte de soi* (1948). De 'terugverwijzing' en de onmiddellijke plaatsbepaling der adolescentieproblematiek zou hier een zeer veel rijker uitgangspunt gevonden hebben dan bij Erikson. Maar men zou dit wellicht voor 'te filosofisch' of 'niet empirisch' of iets dergelijks willen uitmaken. Welnu, dan missen wij toch wel sterk de ontmoeting met het uitvoerige, empirische onderzoek van de ontwikkeling van het 'zelf-beeld' bij het adolescente meisje dat door Bianka Zazzo geboden wordt in haar *Psychologie différentielle de l'adolescence. Etude de la représentation de soi* (1966). Zeker zou ook een gedachtenwisseling plaats hebben kunnen vinden met André Gall's 'Le rôle nouveau du père' (1972). Dit te meer omdat Gall niet alleen psychoanalyticus is maar ook onderwijsinspecteur en in zijn vorige boeken zowel als in het zojuist genoemde de adolescentie bekijkt. En: de huidige context in gezinsstructuur, vader-, moeder-schap nu, enz. Inderdaad: in een psychoanalytisch licht. Een interessante variant dáárvan op zichzelf. Het 'blijvende infantilisme' dat hij en Helen Deutsch de Amerikaanse adolescenten in de 'huidige' crisis toeschrijven, zou zeker de aandacht waard geweest zijn. Temeer omdat Erikson als Amerikaan beschouwd mag worden. Terecht komt de term 'ideologie' in het betoog van de schrijver voor. Op blz. 32 m.i.: in een betekeniscontext die niet samenvalt met Erikson's analyse ervan (p. 23). En over de ideologisering van onze tijd zouden wij graag een discussie gevonden hebben met dat briljante werk van Raymond Ruyer, m.n. met Les Nuisan-

ces idéologiques (1972). – Maar –: een dissertatie moet klaarkomen. En als wie daaraan werkt psycholoog wil zijn, dan moet er uiteraard een empirische basis zijn, die in zijn vak past en voor de auteur daarbinnen beoordeelbaar is. Of dat dan een 'ideologie' is, laten we graag rusten. Welnu: dat onderzoek is er, 'exploratief' en 'toetsend'. – Dat uitgegaan is van Erikson's analyse, is het goed recht van de promovendus. Op blz. 17 lezen wij: 'De behoefte aan identiteit komt tot uiting in de behoefte aan een gevoel van bij voortduring dezelfde persoon te zijn. En ook is de behoefte aan een gevoel van 'wholeness' in de ervaring van eigenheid temidden van een gemeenschap in ontwikkeling.' Levensgeschiedenis is geen in deze opzet uitvoerig voorkomend aspekt der identiteit, al komt er in 'regressie' en 'identiteitsdiffusie' wel iets van naar voren. In 'Shaw als voorbeeld' wordt dat zichtbaarder.

'In de zomer van 1974 werd aan 48 personen in de leeftijd van 17 tot en met 25 jaar, die zich om advies hadden gewend tot het Jongeren Advies Centrum te Groningen, gevraagd mee te werken aan het onderzoek' (p. 101). Dit onderzoek berust in wezenlijke opzichten op Marcia's onderzoek (1966), sluit aan op het traject Bronfenbrenner, Siegelman, enz. Wat het ouderlijk 'gedrag' betreft, legde de schrijver ook Luteijn's Nederlandse Persoonlijkheds Vragenlijst (1974) voor. Interviews volgden. –

De Ego Identity Scale en de Nederlandse Persoonlijkhedsvragenlijst werden vergeleken. – Naast de identiteit als subjekt-gevoel van continuïteit komt ook de uiteenzetting van subjekt en samenleving en toekomstontwerp aan de orde. De wederkerigheid in de relatie tot de ouders, leeftijdgenoten en de maatschappelijke ontwikkeling worden in samenhang met de identiteitsproblematiek bekeken. Sterke nadruk krijgt de relatie tot de vader en de relatie vanuit de samenleving t.o. het subjekt. Dat ook evaluatie-invloeden van die samenleving uit een vooringenomen karakter kunnen dragen, is uiteraard hier geen onbekend feit. (Vgl. ook b.v. E.R. House (ed.): *Schoolevaluation: The politics and process*. – Berkeley, McCutchan 1973). In de westerse gezinsconstellatie komen groot-wordencontroversen uiteraard in een belangrijk percentage om de vader-figuur heen te staan. Evenmin kan het verwonderen, dat 'identiteits'-konflikten vaak betrekking hadden op konflikten 'in verband met de ontwikkeling van doelgericht initiatief . . . en 'met die van de ontwikkeling van trouw en intimiteit'. In al deze relaties immers moet het subjekt zelf

iemand zijn, wil er zoiets als een 'grootmens' uitkomen. Vaders moeten dan (p. 133) een beetje bescheidenheid leren. Het 'patriarchaal moralisme' komt dan wat tot kalmte en de adolescent zal moeten komen tot zelfverant-

woordelijke zelfbepaling. Hetgeen uiteraard zijn eisen stelt, en al eerder overwogen is. –

M. J. Langeveld

J. de Wit & G. van der Veer: *Psychologie van de adolescentie*. – Uitg. G. F. Callenbach, Nijkerk 1977. – 271 blz. – ISBN 90.266.0029.1. – f 35,–.

Vanuit psychologisch-wetenschappelijk en vanuit psychologisch-therapeutisch denken komen deze twee auteurs door hun praktijk in de pedagogische wereld terecht, zowel praktisch als in impliciete theoretische zin. Ook documentatie en argumentatie laten dit duidelijk zien. Als men dit niet louter kritisch maar wel als beperking wil verstaan, kan het boek door de gebruiker, die primair pedagogisch denkt, zonder twijfel met interesse gelezen en verwerkt worden. Degeen die het als docent gebruikt, zal vele malen uit descriptieve verhandelingen of uitdrukkingen veel ter discussie moeten stellen (waarom is *dit* nu 'baldadig'? waar komt nu ineens de argumentatie vandaan dat 'deviant' te noemen? en: wat houdt dat in?) De impliciete normativiteit is, uiteraard, fragmentarisch en het sociale, resp. kulturele achtergrondbeeld blijft of onbesproken of aan intuïtieve maar daarom nog niet per se onjuist geschatte 'vanzelfsprekendheid' overgelaten. – Veel hiervan is onvermijdelijk: als men 'ontwikkeling' (en wat omvat dat niet allemaal) beschrijven wil in een leeftijdsfase, kan men er allerlei uithalen en b.v. zoals in dit boek een hoofdstuk in opnemen over 'Lichamelijke Veranderingen' en daarin kan men een enkel aspect van de lichamelijke zelfbeleving ter sprake brengen. Maar hoe dat door milieu (sociaal, economisch, kultureel, normatief-pedagogisch) verwerkt wordt, kan men er niet allemaal instoppen. En dat eerst recht niet alléén in dat hoofdstuk. Bovendien verandert de puber en adolescent – die hier aan de orde zijn van 12 tot 22 jaar – zelf sterk en hoe verwerkt hij wat hij ondergaat (lichamelijk), doormaakt (in de menselijke relaties), leert – en – verwerkt, enz. enz. Men mag dat niet van een boek dat het accent legt op 'psychologische' 'ontwikkeling' verlangen. Het staat dichter bij de personale realiteit dan dat van Mönks en Knoers. De documentatie is voor meer dan drie-kwart Amerikaans, voor ongeveer een kwart Nederlands, een enkele bron van elders, niets uit de Romaanse wereld. Wil men de 'ontwikkeling' 'algemeen' genoeg houden om daarbij te kunnen blijven, dan is deze verdeling uiteraard te eenzijdig. Maar

alweer: men kan niet alles tegelijk, maar is daardoor toch overwegend amerikaans gericht. Maar men kan zeggen: 'daar komt het meeste en het meest bij ons wetenschapsbeeld passende vandaan' en: 'wij amerikaniseren wel in die richting, 't wordt dus steeds waarder'. – Men mag daarbij echter niet vergeten, dat er soms nederlandse of europese bronnen zijn gebruikt. Ook eigen ervaring corrigeert vaak. –

Als men dit alles overweegt, kan men het boek als basistekst gebruiken en zeker voor zelfstudie of onderwijs, waarin men een discussie, een gedachtenwisseling mogelijk wil maken. Dit is zeker het geval bij deze auteurs zelf. Daarenboven zien zij herhaaldelijk hun grenzen en wijzen zij erop, dat 'verklaringen voor dit verschijnsel buiten het bestek van dit boek vallen'. Soms echter bieden zij dan niettemin een globaal en nuttig, zij het voorlopig antwoord (vgl. b.v. blz. 99 vlg. over het veranderende gezin). –

De tekst geeft een overzicht van een aantal theorieën over de adolescentie, bespreekt vervolgens lichamelijke ontwikkelingsverschijnselen, kiest daarna de ontwikkeling der intelligentie met een overwegende invloed van Piaget (de discussie Jensen-Kamin ontbreekt). De veranderingen in sociale rol komt aan de orde, waarbij de schoolonderwijs-opleidings-problematiek te weinig aandacht krijgt. De psychosexuele ontwikkeling (Freud, Kinsey, Beets) wordt gevolgd door een hoofdstuk over het loskomen van de ouders. Daarbij zien wij eigenlijk wel het loskomen, niet hoe of wat er voor in de plaats komt. Het stuk over de identiteitsontplooiing en een klein stuk over de persoonlijkheidsontwikkeling geven enige antwoorden maar zijn vooral op weg naar de subcultuur der adolescenten, waarbij druggebruik en homofilie als een tweetal probleemgebieden aangesloten worden. Uiteraard volgt dan een hoofdstuk over vnl. gesprekshulpverlening. – Er is een namenregister maar wij zouden ook een zaakregister nuttig vinden voor de gebruiker.

M. J. Langeveld

Mededelingen

Conferentie nederlandstalige gezelschap voor de vergelijkende studie van onderwijs en opvoeding (N.G.V.O.)

Op 21 en 22 april 1977 hield het Nederlandstalig Gezelschap voor de Vergelijkende Studie van Onderwijs en Opvoeding (N.G.V.O.) haar tweede conferentie aan de V.U.-Amsterdam. De conferentie was gewijd aan het thema „Eenheid en Verscheidenheid in het Onderwijs”, een thema, dat ook op de 1977-conferentie van de C.E.S.E. (Comparative Education Society in Europe) aan de orde komt.

Door prof. dr. C. C. de Keijser, die ook de conferentie voorzat, werd het thema in historisch perspectief gebracht, waarna zowel dr. N. Deen als dr. G. van Horebeek een Nederlandse en een Belgische visie gaven waarbij ze het thema benaderden vanuit het probleemgebied van de individualisering. Tot een bijzonder levendige discussie leidde de nogal geprononceerde bijdrage van de onderwijsjournalist K. L. Poll (N.R.C.).

Op de tweede dag van de conferentie kwamen mensen uit de sfeer van het beleid aan het woord. Van het Belgische Ministerie van Onderwijs spraken drs. A. Sevenoo en drs. P. Wera over de relatie Eenheid en Verscheidenheid in samenhang met het onderwijsbeleid in het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs. Van het Nederlandse Ministerie van Onderwijs gaf drs. Th. Liket een overzicht over de situatie in het Nederlandse onderwijsbeleid en de misverstanden erover. Door H. J. Moes werd de visie van het C.N.V. naar voren gebracht.

Tijdens de conferentie werd eveneens een nieuwe stuurgroep samengesteld, die o.a. als taak heeft de conferentie van het komende jaar voor te bereiden. Leden van de Stuurgroep zijn prof. dr. C. C. de Keijser (België); dr. W. Wielemans (België); dr. J. D. C. Branger (Nederland) en dr. J. F. Vos (Nederland).

Het secretariaat van de N.G.V.O. wordt waargenomen door dr. J. F. Vos (Instituut voor Onderwijskunde van de R.U.-Groningen, Westerhaven 16, Groningen) en belangstellenden kunnen zich tot hem richten. Kosten lidmaatschap N.G.V.O.: f 30,- per jaar.

Totstandkoming van sociolinguïstische samenwerkingsverbanden

Op initiatief van de Sociaal-Wetenschappelijke Raad van

de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen hebben op 21 februari en 1 oktober 1976 in het Trippenhuis in Amsterdam twee conferenties plaatsgevonden waarop Nederlandse en Belgische sociolinguïsten (in de ruimste zin van dit woord) de vraag hebben besproken hoe de beoefening van de sociolinguïstiek in het Nederlandse taalgebied zou kunnen worden bevorderd. Op de tweede conferentie werd vooral aandacht besteed aan de kwestie welke concrete stappen zouden kunnen worden ondernomen. Aan het eind van de bijeenkomst werd een commissie gevormd die tot taak kreeg na te gaan in hoeverre en hoe de naar voren gebrachte denkbeelden, wensen en voorstellen zouden kunnen worden gerealiseerd.

Van haar interne beraad en van het overleg dat zij met enkele taalwetenschappelijke en sociaal-wetenschappelijke organisaties voerde, bracht deze commissie na ruim vijf maanden schriftelijk rapport uit, waarna op 25 maart 1977 een derde, afsluitende conferentie werd gehouden. Hierop werden aan de hand van de bevindingen van de commissie beslissingen genomen inzake de suggesties die op de eerste en tweede conferentie waren gedaan. In overeenstemming met de aanbevelingen die de commissie aan het slot van haar rapport had geformuleerd, werd onder meer het volgende besloten.

Ten eerste zal een werkgemeenschap sociolinguïstiek worden gevormd, die zich zal aansluiten bij de Stichting Taalwetenschap, terwijl in overleg met SISWO, de Stichting Interuniversitair Instituut voor Sociaal-Wetenschappelijk Onderzoek, zal worden nagegaan in hoeverre deze er administratieve, organisatorische en in de aanloopfase ook wetenschappelijke steun aan zal kunnen verlenen. Door de totstandkoming van een dergelijk coöperatief verband, waartoe de beide genoemde organisaties zich in principe bereid hebben verklaard, zal naar wordt verwacht alle recht kunnen worden gedaan aan het interdisciplinair karakter van de sociolinguïstische wetenschapsbeoefening. In de werkgemeenschap, die een onderzoekgericht verband zal zijn, zal door beoefenaars van de sociolinguïstiek over de voortgang van lopend onderzoek en de wenselijkheid van nieuw onderzoek worden beraadslaagd, wat al of niet vanuit een onderzoeksplan tot het entameren van nieuwe onderzoeksprojecten kan leiden.

Ten tweede zal zowel binnen de Nederlandse, als binnen de Belgische Vereniging voor Toegepaste Taalwetenschap (respectievelijk de ANELA en de ABLA) een verenigingsgroep sociolinguïstiek worden gevormd ten dienste van al diegenen in Nederland en België die voor het

wetenschapsterrein belangstelling hebben. Deze groepen zullen een communicatief karakter dragen. Ze zullen lezingen en studiedagen organiseren, overzichten van sociolinguïstisch nieuws samenstellen en verspreiden, voor contacten met gelijke en verwante organisaties in binnen- en buitenland zorgen, enz.

Met de vorming van de drie samenwerkingsverbanden is inmiddels een begin gemaakt. Nadere inlichtingen erover kunnen worden ingewonnen bij ondergenoemde contactpersonen.

– voor de werkgemeenschap sociolinguïstiek: drs. H. Heikens, Instituut voor Dialectologie van de KNAW, Keizersgracht 569–571, Amsterdam;

– voor de verenigingsgroep sociolinguïstiek binnen de ANELA: dr. M. Ch. H. J. van de Ven, Tarwelaan 15, Eindhoven (Nederland);

– voor de verenigingsgroep sociolinguïstiek binnen de ABLA: drs. J. van den Broeck, Celestijnenlaan 15/22, B 3030 Heverlee (België).

Inhoud andere tijdschriften

Pedagogisch Tijdschrift, Forum voor Opvoedkunde
2e jaargang, nr. 5, mei 1977

Echtheid, door A. Kriekemans

Doelstellingen voor de onderwijskundige voorbereiding binnen lerarenopleidingen, door A. J. Olgers en J. Riesen-kamp

Over de rol van kennis in opvoeding en pedagogiek, door J. D. Imelman

Niet-cognatieve factoren bij schoolkeuze-advisering, door F. M. E. Gerritsen en W. L. L. Huisman

Het ideeënrijk van Noordam, door Cees Teyken
Enkele kanttekeningen bij Teykens 'Het ideeënrijk van Noordam', door N. F. Noordam

Kroniek en documentatie
Boekbespreking

Persoon en Gemeenschap
29ste jaargang, nr. 9, mei 1977

Stillezen: geen doel op zichzelf, door A. De Block, J. Heene en R. Meileire

Reactie tegen 'Indoctrinatie op de helling', door Renaat Merycy

Numerus clausus of academische werkloosheid: een vals dilemma, door A. Bonte

Kanttekeningen bij een ludotheek, door Nicky Dorriné-De Vos

Praktijk. Een project voor de tweede graad: veilig naar school, door de Werkgroep Stedelijk Hoger Pedagogisch Instituut Gent

Aanvaardbaar onderwijs voor iedereen bereikbaar met 'niveaurapportering', door E. M. Lendfers

Machineschrijven: moeilijk gaat ook, door Eddy Pintens
Her en der (berichten)

Boekbesprekingen

Persoon en Gemeenschap

29ste jaargang, nr. 10, juni 1977

Recurrente geschiedenis en het inzicht in de huidige maatschappij, door Helmut Gaus

Kwalificatieproeven contra praktijkproeven, door Constant Crab

Orthopedagogie en revalidatie in het buitengewoon onderwijs, door René Dujardin

Toch maar weer . . . maatschappelijke vorming, door Hugo De Greef

Uitgewerkte lesvoorbereidingen voor de basisschool, door Rudy Spillemaeckers en C. Van Moorsel

Her en der (berichten)

Boekbesprekingen

Tijdschrift voor Orthopedagogiek
16e jaargang, nr. 6, juni 1977

Redactioneel

Leerstoornissenonderzoek nu en in de toekomst, door drs. M. L. O. Franken

Communicatie in hulpverleningsorganisatie, door R. Scheerens

Boekbesprekingen

Ontvangen boeken

Calcar C. van, *Innovatieproject Amsterdam*, deel 1: Bronnenboek, deel 2: Tussenstand, Van Gennep Uitgeverij en Boekhandel, Amsterdam, 1977, deel 1 f 18,50, deel 2 f 39,50

Fennis J., *Spelen met de wolken* (Lucht)spiegelingen over zwakzinnigzorg, Van Gorcum, Assen, 1977, f 12,50

Franzke E., *Der Mensch und sein Gestaltungserleben*, Hans Huber, Bern, 1977, Zw. Frs. 48,-

Hielscher H., (Hrsg.), *Sozialerziehung konkret*, Schroedel Verlag, Hannover, 1977, DM. 20,80

Kent L. R. *Taaltrainingsprogramma voor ontwikkelingsgestoorde kinderen* (vertaling van: Language acquisition program for the retarded or multiply impaired, 1974) Van Loghum Slaterus, Deventer, 1977, f 24,50

Klafki W. e.a., *Das 'Marburger Grundschulprojekt'*, Schroedel Verlag, Hannover, 1977, DM. 10,80

Lambert W. W. en Lambert W. E., *Sociale Psychologie* (vertaling van: Social Psychology, 1973), Het Spectrum, Utrecht, 1977, f 9,50

Mommers M. J. C., *Lezen met de vingers*, S.V.O.-Reeks 4, Staatsuitgeverij, 's-Gravenhage, 1977, f 30,-

Patrick J. e.a., *Politieke vorming*, Visies op het vak Maatschappijleer (met inleiding door W. F. Kalkwiek), Wolters-Noordhoff, Groningen, 1977, f 23,50

Schreiner G. e.a., *Soziales Lernen in der Schule*, Schroedel Verlag, Hannover, 1977, DM. 12.

Voorde H. H. ten, *Verwoorden en verstaan*, Band 1: Onderzoekbeschrijving, Band 2: Onderzoekmateriaal. Een algemeen didactisch, empirisch onderzoek naar de mogelijkheid om onderwijs, didactiek en onderwijsbeleid 'uitleidend' te ontwikkelen (op basis van vernieuwing in scheikunde-onderwijs), S.V.O.=Reeks 6, Staatsuitgeverij, 's-Gravenhage, 1977

Watts Alan, *Lof der onzekerheid* (vertaling van: *The Wisdom of Insecurity*, 1951) Boom, Meppel, 1977, f 19,50

Wit H. F. de, *Onderwijspsychologische taalsystemen*, S.V.O.-Reeks 7, Staatsuitgeverij, 's-Gravenhage, 1977

Ontvangen rapporten

Acht dagen Moskou en Oost-Berlijn (Verslag van een studiereis), door Nadja Louwerse en C. F. van Parreren, Psychologisch Laboratorium Rijksuniversiteit, Utrecht

Discussiestuk Innovatieplan Basisonderwijs, Innovatiecommissie Basisschool Zeist

Instituutsblad Algemene Pedagogiek, Vakgroep i.o. Algemene Pedagogiek Rijksuniversiteit Groningen

De gemeente 's-Gravenhage heeft de ontwikkeling van een nieuwe aanpak voor de verkeersopvoeding ter hand genomen, welke beoogt bij de verkeersopvoeding een meer centrale plaats in te ruimen voor het aspect van het verkeersgedrag. In het kader van de nieuwe aanpak wordt thans gewerkt aan de opstelling van een longitudinaal beïnvloedingsprogramma.

Het project wordt begeleid door een stuurgroep waarin, naast de gemeente, ook het Ministerie van Verkeer en Waterstaat en de Groningse Universiteit vertegenwoordigd zijn. Dit houdt verband met de aanwijzing van het project als z.g. landelijk demonstratie-project. Aan het project wordt zowel door het openbaar als het bijzonder onderwijs deelgenomen.

Ten behoeve van het Haags verkeersproject worden voorschijds voor de duur van dit project (\pm 4 jaar) gevraagd een:

1. **onderwijskundige, pedagoog of psycholoog**

die voornamelijk zal worden belast met de volgende taken:

- het formuleren van doelstellingen voor de verkeersopvoeding;
- de ontwikkeling van curricula voor de verkeersopvoeding, mede op grond van verkeerskundig onderzoek en onderwijskundige theorieën;

Daarnaast behoort tot zijn taak:

- het mede organiseren van en inhoud geven aan studiedagen voor onderwijsgeevenden;
- het rapporteren aan de stuurgroep;
- het zorgdragen voor (produkt)evaluatie op korte termijn aan de hand van, in samenwerking met de Groningse Universiteit ontwikkelde, evaluatiemodellen.

Voor het vervullen van deze functie is vereist:

- een universitaire of daaraan gelijkwaardige opleiding;
- belangstelling voor de verkeersopvoeding;
- ervaring op het punt van curriculum-ontwikkeling;
- bij voorkeur ervaring in het onderwijs;
- het kunnen werken in teamverband.

2. Een **verkeersconsulent**

die voornamelijk zal worden belast met de volgende taken:

- het uitwerken van didactisch materiaal voor de curricula, welke zijn opgesteld door de onder 1 bedoelde functionaris;
- het introduceren van de nieuwe aanpak van de verkeersopvoeding op de scholen;
- het volgen van de praktijk op de scholen (procesevaluatie);
- het terugkoppelen van de praktijkervaringen naar de onder 1 bedoelde functionaris;
- het mede organiseren van en inhoud geven aan studiedagen voor onderwijsgeevenden.

Voor het vervullen van deze functie is vereist:

- een ruime onderwijservaring;
- aantoonbare belangstelling voor de verkeersopvoeding;
- goede contactuele eigenschappen;
- bij voorkeur een opleiding op universitair of daarmee gelijk te stellen niveau.